

Egyházi ének tanításának felmérése pedagógusok körében

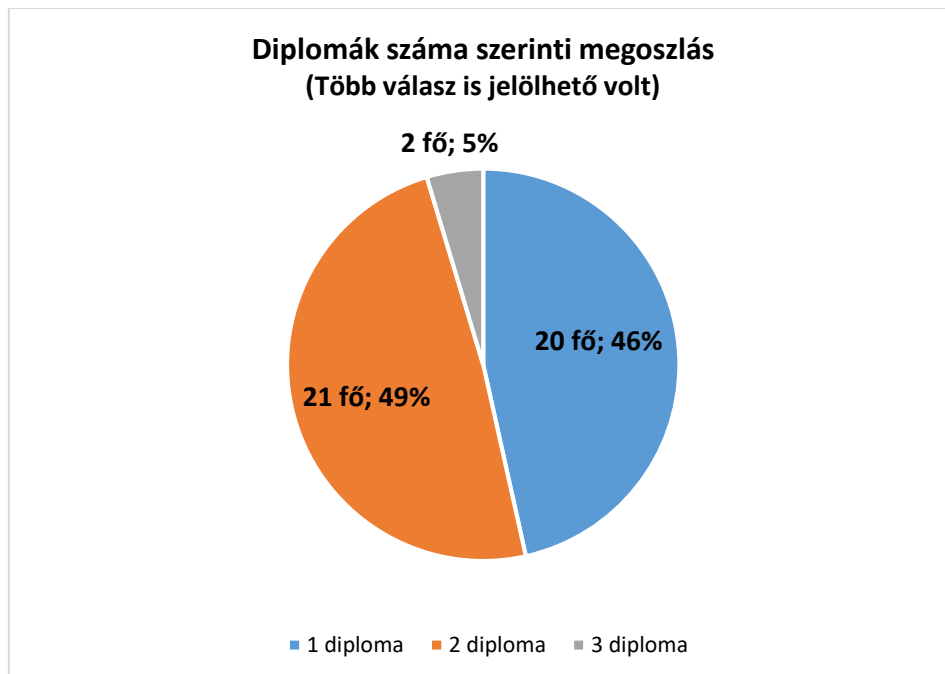
2022. tavasza

Bevezetés

2022 tavaszán a Református Pedagógiai Intézet az Oktatási Szolgálat és a Zsinat egyházzenei vezetője felkérésére egy felmérést indított el abból a célból, hogy információkat szerezzen az egyházi ének tantárgy helyzetéről a tantárgy és kerettantervének jövőbeni fejlesztéséhez. A kitöltésre a református intézményekben dolgozó egyházi ének tanárokat kértük fel. A kérdőív online formában volt elérhető. A kérdőívet 47 pedagógus töltötte ki. A kitöltések összesített eredményét a kérdőív kérdéseinek sorrendjében adjuk közre. (Az elemzés végén, mellékletként az eredeti kérdőív is elolvasható.)

1. Milyen szintű PEDAGÓGUSI végzettsége van Önnek, mint az intézményben az egyházi ének oktatását végző kollégának? (Több válasz is jelölhető)

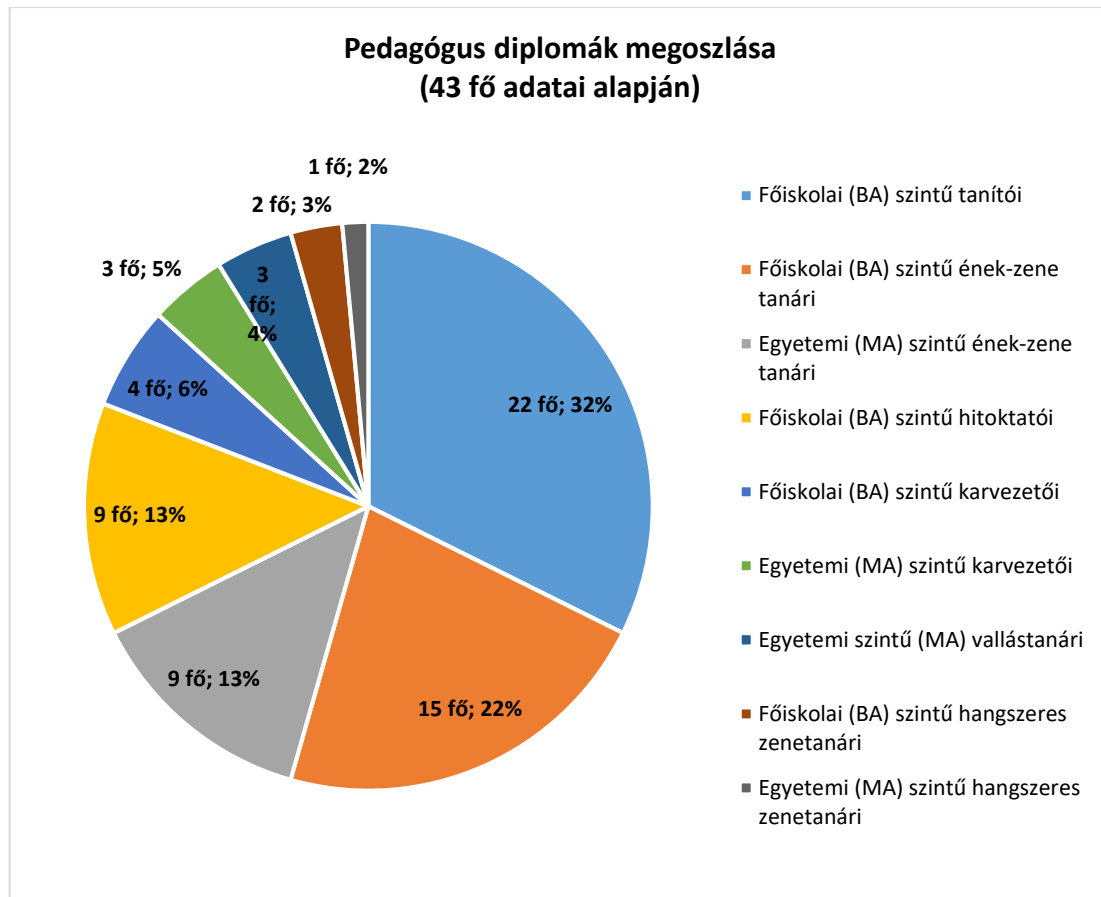
A kérdésre a felsorolt pedagógusvégzettségek bejelölésével kellett válaszolni. Több válasz (diploma) is megadható volt.

47 fő összesen 72 válaszlehetőséget jelölt be, melyek közül 4 válasz azt tartalmazta, hogy a kitöltőnek nincs pedagógiai végzettsége. Így a pedagógiai végzettséggel rendelkezők közel fele (46%, 20 fő) egy végzettséggel, míg a másik felük (49%, 21 fő) két féle pedagógus diplomával is rendelkezik. Ez átlagban 1,5 diplomát jelent.

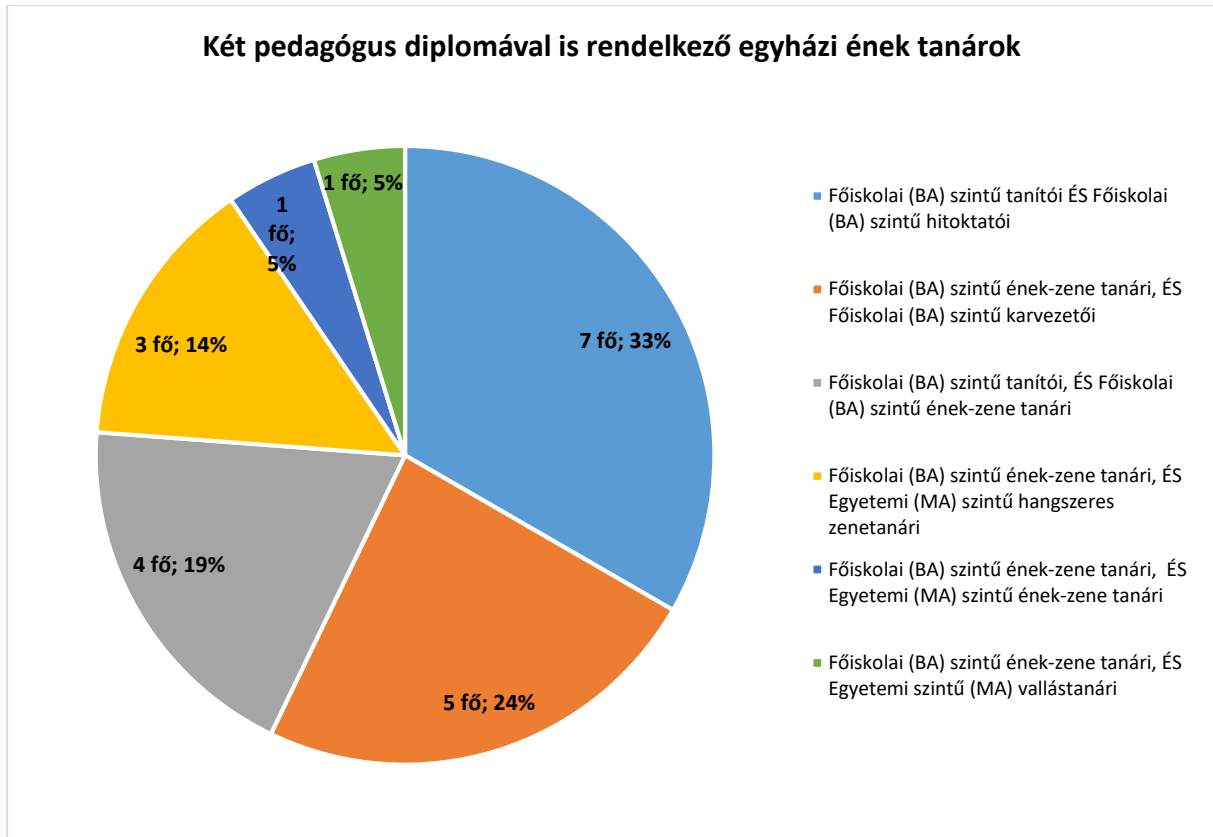
Volt még 2 olyan pedagógus is, akinek 3 pedagógus diplomája is van.

Összesítettük az egyes diplomafajták előfordulását.

A pedagógus diplomával rendelkező (43 fő) egyházi éneket tanító kollega harmada (32%) Főiskolai (BA) szintű tanítói diplomával rendelkezik. Jelentős (22%) a Főiskolai (BA) szintű ének-zene végzettséggel egyházi éneket tanítók aránya. Ezt követik az Egyetemi (MA) szintű ének-zene tanári és a Főiskolai (MA) szintű hitoktatói diplomával rendelkezők egyaránt 13%-13%-ban.

A kitöltő pedagógusok ötödének (20%) ezeken túl a diagramon látható végzettségei vannak. Áttekintettük azt is, hogy a két diplomával rendelkezők között milyen „diplomapárok” fordultak elő.

A leggyakoribb diplomapár a két diplomával rendelkezők harmadánál (33%, 7 fő) a „Főiskolai (BA) szintű tanítói ÉS Főiskolai (BA) szintű hitoktatói” párosítás

Ezt követi a „Főiskolai (BA) szintű ének-zene tanári, ÉS Főiskolai (BA) szintű karvezetői” pár a kétdiplomások negyedénél (24%, 5 fő).

Gyakori még a „Főiskolai (BA) szintű tanítói, ÉS Főiskolai (BA) szintű ének-zene tanári” párosítás is (4 fő, 19%).

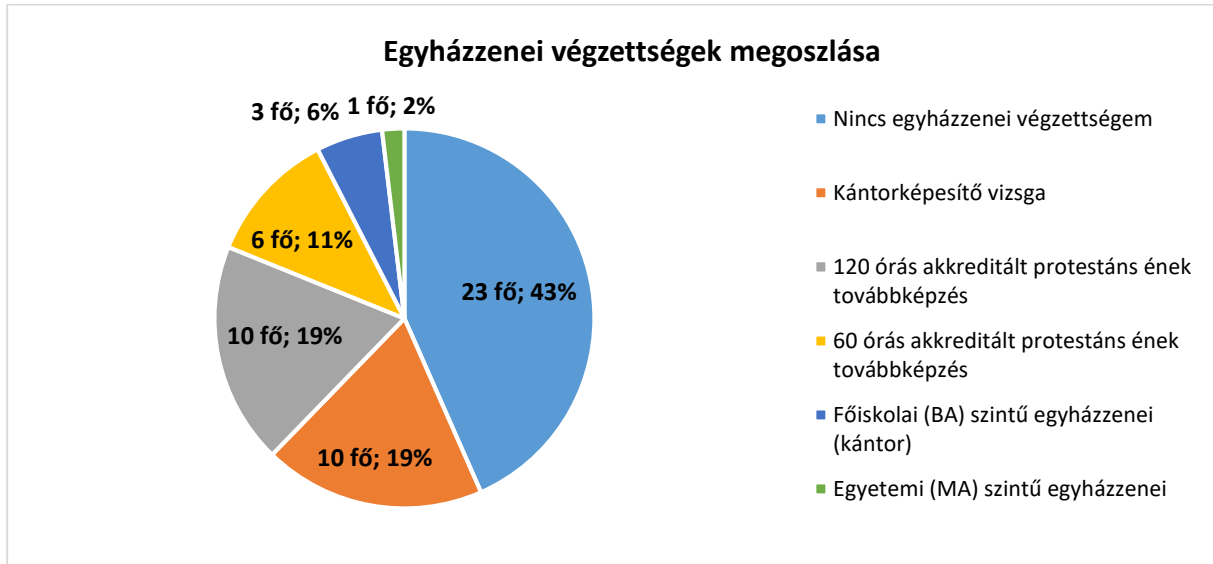
A további három párosítás a diagramról leolvasható.

A három diplomával rendelkezők esetében az alábbi hármasok fordultak elő:

Egyetemi (MA) szintű ének-zene tanári ÉS Egyetemi (MA) szintű karvezetői ÉS Főiskolai (BA) szintű hitoktatói, valamint a másik pedagógusnál a Főiskolai (BA) szintű tanítói ÉS Főiskolai (BA) szintű ének-zene tanári ÉS Főiskolai (BA) szintű hitoktatói

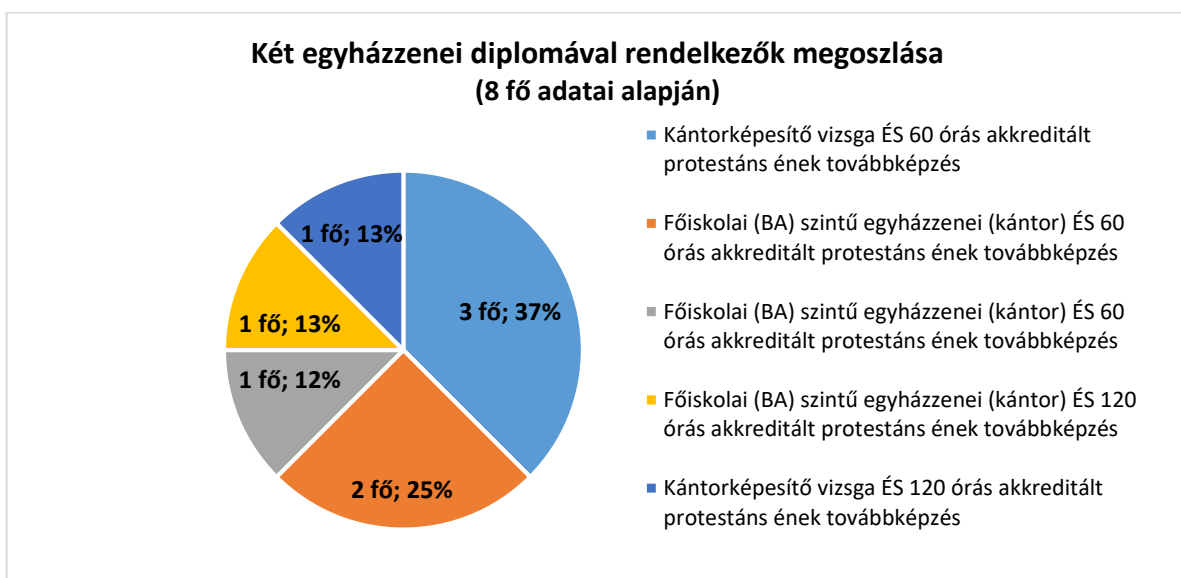
2. Milyen szintű EGYHÁZZENEI végzettsége van Önnek, mint az intézményben az egyházzenei oktatást végző kollégának? (Több válasz is jelölhető)

Erre a kérdésre 1 résztvevő nem válaszolt, így 46 fő adott választ. Összesen 53 egyházzenei képzettséget jelöltek be. A válaszok megoszlását diagramon ábráztuk.

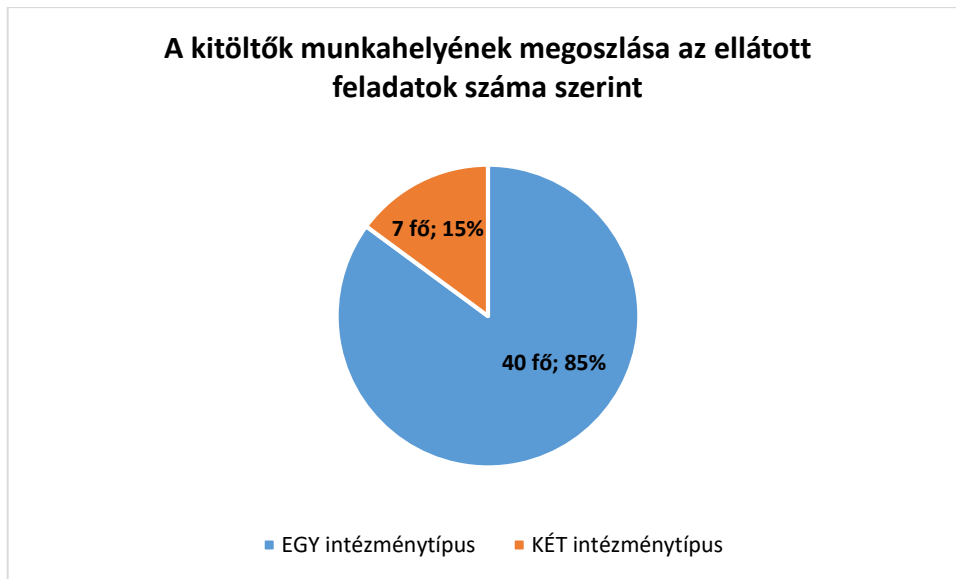
A legnépesebb tábor (43%, 23 fő) azok adják, akiknek nincs egyházzenei végzettségük. Kántorképesítő vizsgával, valamint 120 órás akkreditált protestáns ének továbbképzéssel rendelkezik a kitöltők 19%-19%-a, ami 10-10 főt jelent. Ez a három kategória adja az egyházzenei végzettségek 80%-át. A további 20%-ban 60 órás akkreditált protestáns ének, Főiskolai (BA) szintű egyházzenei (kántor) és Egyetemi (MA) szintű egyházzenei ének képzettségek fordultak elő.

Az egyházzenei végzettségek számbavételénél is voltak több diplomával rendelkezők.

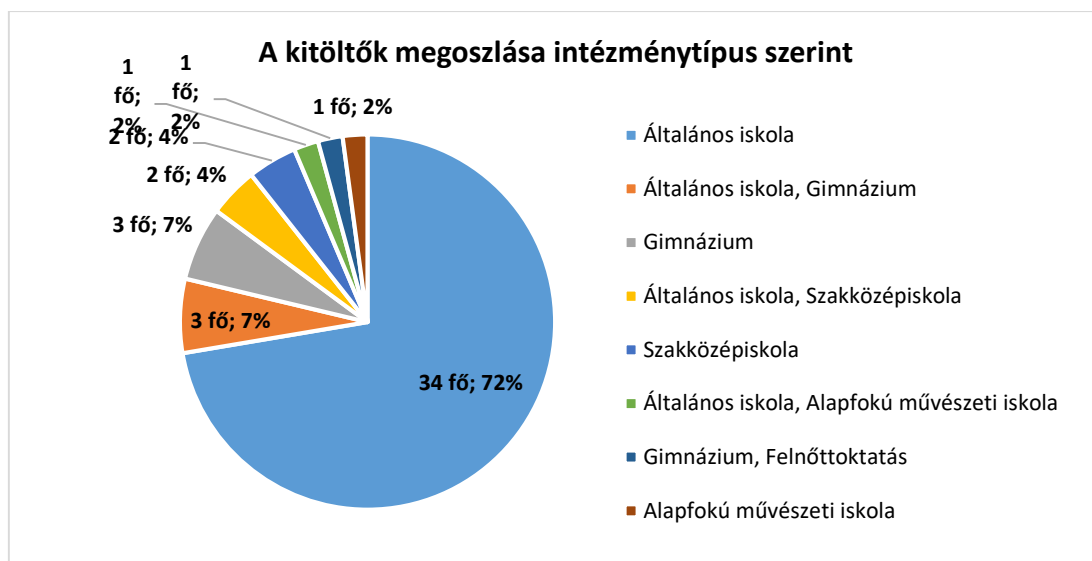
A „páros” diplomáknál 3 főnél a Kántorképesítő vizsga és a 60 órás akkreditált protestáns ének továbbképzés, míg 2 főnél a Főiskolai (BA) szintű egyházzenei (kántor) és a 60 órás akkreditált protestáns ének továbbképzés szerepelt. További 1-1 fő végzettségei a diagramról leolvashatók.

3. Milyen intézménytípusban tanít? (Összetett intézmény esetén több válasz is jelölhető)
Erre a kérdésre a 47 kitöltő 55 választ adott.

A kitöltők 85%-a (40 fő) egy feladatot ellátó, 15%-uk (7 fő) két közoktatási feladatot is ellátó intézményben dolgozik.

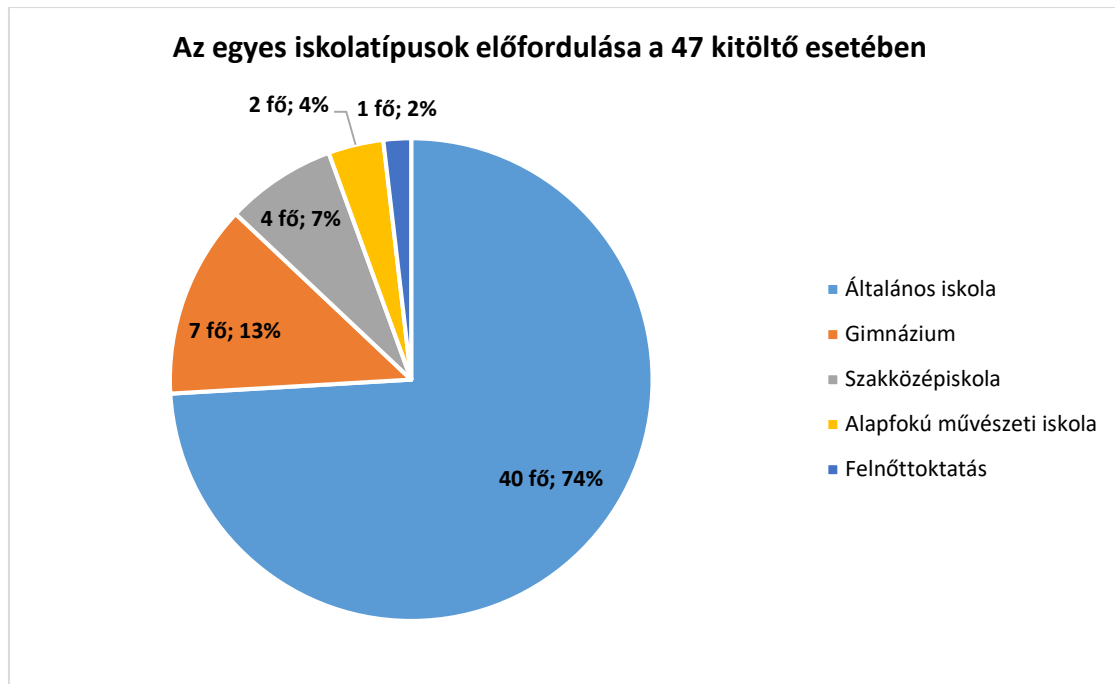
Áttekintettük a kitöltők megoszlását intézményük feladattípusa (ellátott feladata) alapján is.

A kitöltők közel háromnegyede (72%, 34 fő) általános iskolai feladatokat ellátó intézményben tanít.

7-7% volt (3-3 fő) az általános iskola és gimnázium, valamint a csak gimnáziumi oktatást végző intézményekben tanítók aránya.

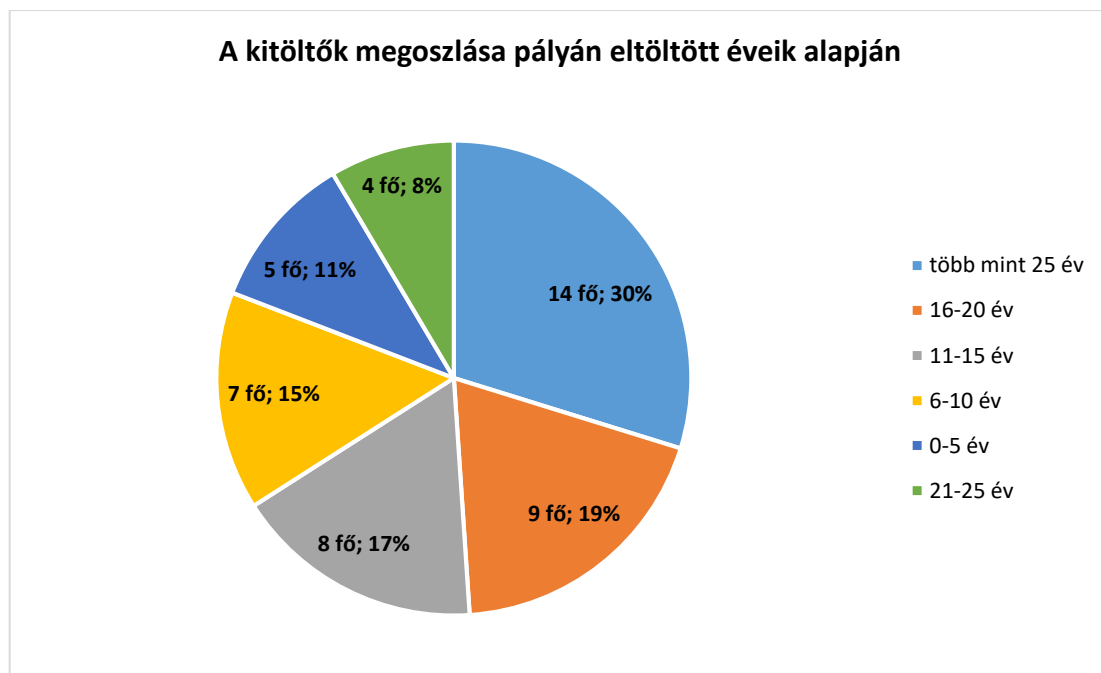
A többi iskolatípus(ok)ra vonatkozó kitöltők aránya 5% alatt maradt.

Összesítve az intézménytípusokra vonatkozó adatokat az általános iskolában tanítók aránya tovább nőtt (74%, 40 fő). A kitöltők 13%-a (7 fő) tanít gimnáziumban, 7%-uk (4 fő) szakközépiskolában és további 2, illetve 1 fő alapfokú művészetoktatási feladatot (is) ellátó intézményben, illetve a felnőttoktatás területén.

4. Az egyházi éneket tanító pedagógus szakmai gyakorlati ideje

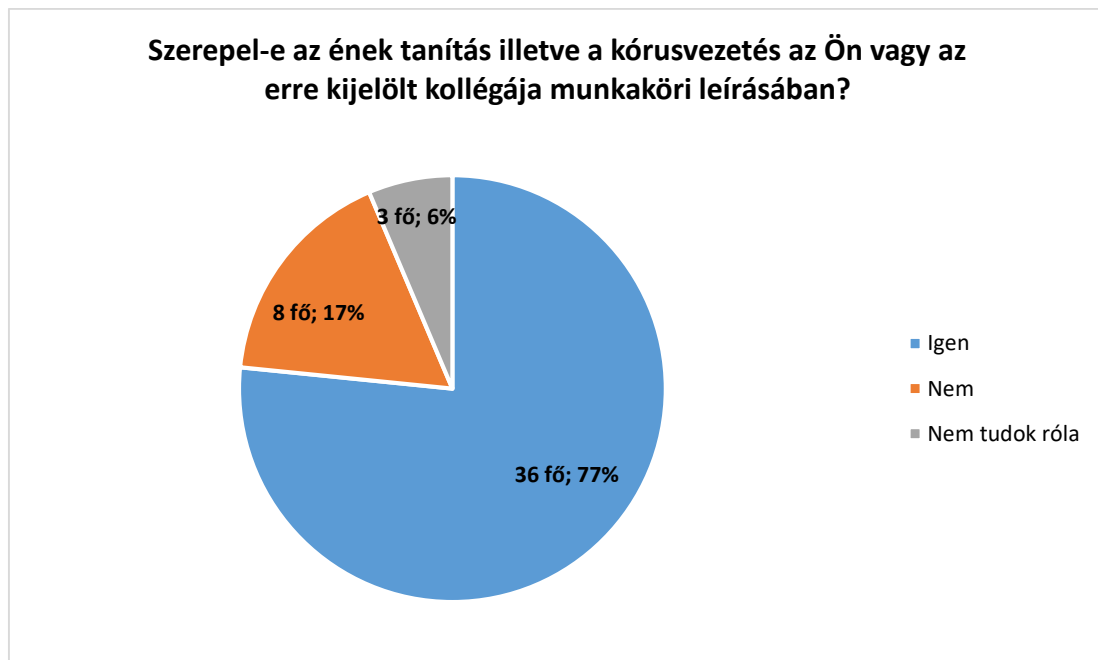
Megkérdeztük azt is, hogy az egyházi éneket tanító pedagógusoknak mennyi szakmai gyakorlati évük van.

A választ egy kategória kiválasztásával kellett megadni. A kategóriákat 5 éves időintervallumokkal képeztük.

A legnépesebb a több mint 25 éve pályán lévők korcsoportja volt. Ebbe a kategóriába tartozott a 47 kitöltő közel harmada (30%, 14 fő). Őket követik 19% arányban a 16-20 éve és 17% arányban a 11-15 éve pályán lévők. Nagyon kis arányban vannak jelen (11%, 5 fő) a 0-5 éves tanítók, a tulajdonképpen pályakezdők, valamint a 21-25 év szakmai gyakorlattal rendelkezők (8%, 4 fő).

5. Szerepel-e az ének tanítás illetve a kórusvezetés az Ön vagy az erre kijelölt kollégája munkaköri leírásában?

A kérdésre adott 47 válasz több mint háromnegyede „Igen” volt (77%, 36 fő), tehát vagy a kitöltő vagy az erre kijelölt kolléga munkaköri leírásában nevesítve van a kórusvezetés. A kitöltők hatoda (17%, 8 fő) mondott határozott „Nem”-et erre a kérdésre, míg 3 fő a „Nem tudok róla” kategóriát jelölte be.

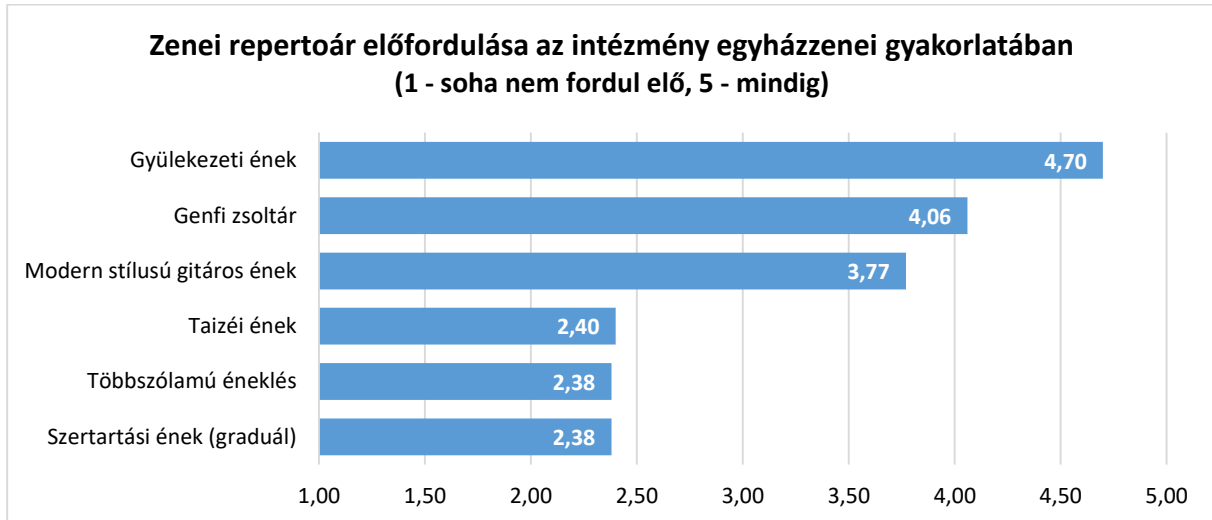
Külön megvizsgálva az intézménytípusok szerinti megoszlást azt tapasztaltuk, hogy a 40 fő általános iskolában (is) tanító egyházi énektanárok közel egynegyede (23%) munkaköri leírásában vagy nem szerepel a kórusvezetés (20%) vagy nem tud róla (3%). A gimnáziumokban tanítók körében ez az arány 14% és itt a „Nem szerepel” kategóriát senki nem választotta.

	Nem szerepel	Nem tudok róla	Összesen
Általános iskola	20%	3%	23%
Gimnázium	-	14%	14%

Mivel a többi intézménytípusból kis létszámban voltak kitöltők, így körükben ezt az arányt nem vizsgáltuk.

6. Milyen zenei repertoár fordul elő az Ön intézményének egyházzenei gyakorlatában? (Az előfordulás gyakoriságát jelölje egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – soha, az 5 – mindig értéket jelenti.)

A zenei repertoárban előforduló különböző stílusokat gyakoriságuk alapján 1-5-ig kellett értékelni. (Egy érték többször is felhasználható volt.)

A 47 kitöltő által adott értékek átlagát véve alapul, kialakult a hat zenei terület sorrendje. A „Gyülekezeti ének” magasan vezet a többi terület előtt. Az elméletileg számolható maximum 5,00 átlaghoz igen közeli 4,70-es értéket ért el. Ezt követi a „Genfi zsoltár” 4,06-kal és a Modern stílusú gitáros ének 3,77-dal.

Ezektől lényegesen lemaradva, közel azonos átlagot (2,38-2,40) kapott a „Taizéi ének”, a „Többszólamú éneklés” és a „Szertartási ének (graduál)”.

Megvizsgáltuk azt is, hogy ezek az átlagok milyen értékekből tevődtek össze.

A „Gyülekezeti ének” és a „Genfi zsoltárok” 2 és 5 közötti értékeket kaptak, vagyis egyetlen olyan kitöltő sem volt, aki azt mondta volna, hogy náluk ezek a műfajok soha nem fordulnak elő a repertoárban. A további négy terület viszont kapott 1-es (soha nem fordul elő) értéket is táblázatban látható számú kitöltőtől.

	"Soha elő nem fordul" lehetőséget választók száma (fő)
Modern stílusú gitáros ének	4 fő
Taizéi ének	14 fő
Többszólamú éneklés	14 fő
Szertartási ének (graduál)	16 fő

Az egyes területek választása jellemezhető még a válaszok szórásával is. Az alacsonyabb átlagot elért stílusok szórása volt a magasabb (1,23-1,33 között).

	Értékek szórása
Gyülekezeti ének	0,69
Genfi zsoltár	1,09
Taizéi ének	1,23
Modern stílusú gitáros ének	1,24
Szertartási ének (graduál)	1,33
Többszólamú éneklés	1,34

Itt figyelemreméltó, hogy a „Modern stílusú gitáros ének” az előkelő 3,77-es magas átlag mellett magas (1,24) szórásértékkel rendelkezik. Erre a terület nagy számban jöttek az 5-ös, 4-es és 3-as értékek (17, 12, 12 főtől), míg az ennél nagyobb átlagokat elérő „Gyülekezeti ének” és „Genfi zsoltár”-nál döntően (38, illetve 24 válaszoló) az 5 - mindig lehetőséget jelölte be.

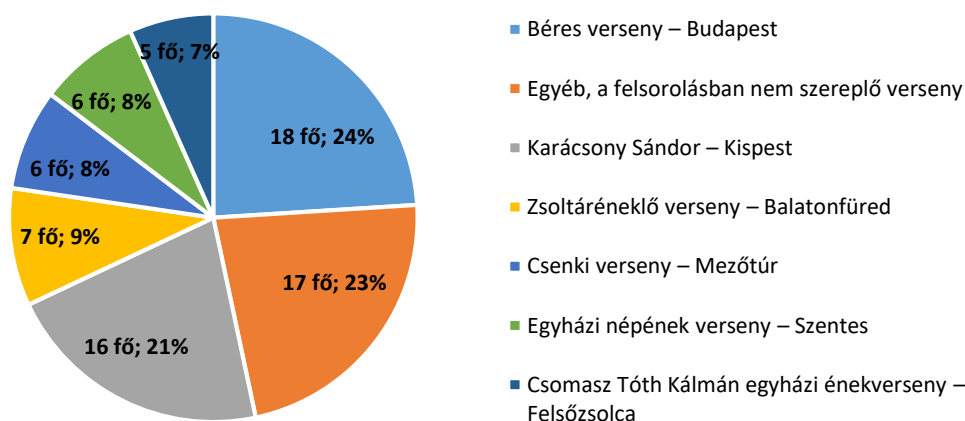
7. Felkészítő tanára-e Ön a zsoltáréneklő-, népének-, népdal vagy éneklő versenynek? (Több válasz is jelölhető volt)

36 főtől kaptunk választ (9 fő erre a kérdésre nem válaszolt, 2 pedig nemleges választ adott azzal az indoklással, hogy ezeknek a versenyeknek nem ő a felkészítő tanára.

Összesen 75 versenyt nevesítettek, így átlagban egy-egy pedagógus 2 versenyt nevezett meg. 58 esetben a kérdőívben felsorolt 6 versenyből jelölték be a kitöltők, míg jelentős számú (17 db) verseny neve érkezett az Egyéb kategóriába is.

Verseny neve	Választások száma
Béres verseny – Budapest	18 fő
Karácsony Sándor – Kispest	16 fő
Zsoltáréneklő verseny – Balatonfüred	7 fő
Csenki verseny – Mezőtúr	6 fő
Egyházi népének verseny – Szentes	6 fő
Csomasz Tóth Kálmán egyházi énekverseny – Felsőzsolca	5 fő
<i>Egyéb, a felsorolásban nem szereplő verseny</i>	17 fő

Felkészítő tanára-e Ön a zsoltáréneklő-, népének-, népdal vagy éneklő versenynek?

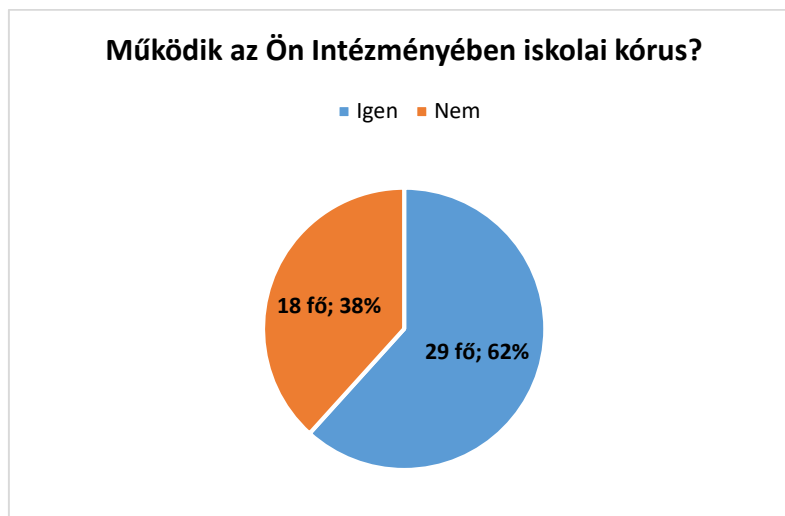

A leggyakrabban előforduló versenyek, melyre a kitöltők felkészítenek diákokat a Béres verseny (24%), a Karácsony Sándor nevével fémjelzett Kispesti verseny (21%). A többi felsorolt versenyt tíznél kevesebb fő jelölte be.

A felsorolásban nem szereplő versenyekkel kapcsolatban 17 válasz (23%) érkezett. A nevesített versenyek az alábbiak voltak:

"Egyéb"-hez érkezett versenyek neve	Választások száma
Iskolán belüli "házi verseny"	4 fő
Zsoltáréneklő verseny - Újfehértó	2 fő
Adventi zsoltáréneklő verseny - Kunhegyes	2 fő
Egyházmegyei zsoltáréneklő verseny	1 fő
Mezőcsáti zsoltáréneklő verseny	1 fő
Megyei és Országos Népdaléneklési versenyek	1 fő
Zsoltáréneklő verseny - Hajdú - Bihar	1 fő

8. Működik az Ön Intézményében iskolai kórus?

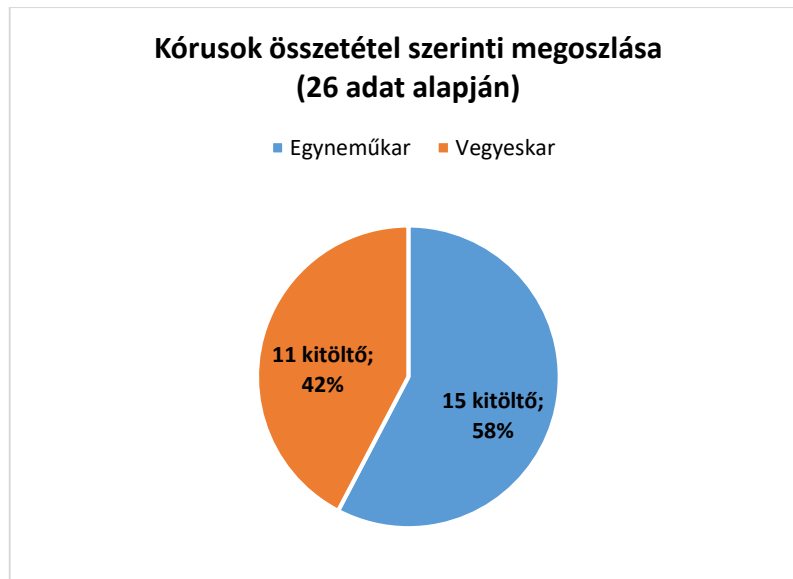
Az intézmények közel kétharmadában (62%) működik intézményi kórus. Azokban az intézményekben, ahol nincs kórus (18 intézmény) az ott tanítók közül 11 főnek nincs egyházzenei végzettsége, de ami még inkább visszavetheti a kórusok alapítását, hogy az itt egyházi éneket tanítók közül 6 fő tanítói végzettséggel rendelkezik, további 4 főnek pedig nincs pedagógiai végzettsége. A közös halmaz 3 fő, akiknek se pedagógiai, se egyházzenei végzettsége nincs. Közülük 2 fő általános iskolában 1 fő szakközépiskolában tanít.

Ha külön megvizsgáljuk az egyes intézménytípusokat, akkor azt látjuk, hogy a 40 általános iskolai feladatellátási hely közül 16-ban nem működik kórus, ami az általános iskolák 40%-át adja, vagyis az általános iskolák vonatkozásában kissé kedvezőtlenebb az arány, mint az összes intézményre vizsgálva.

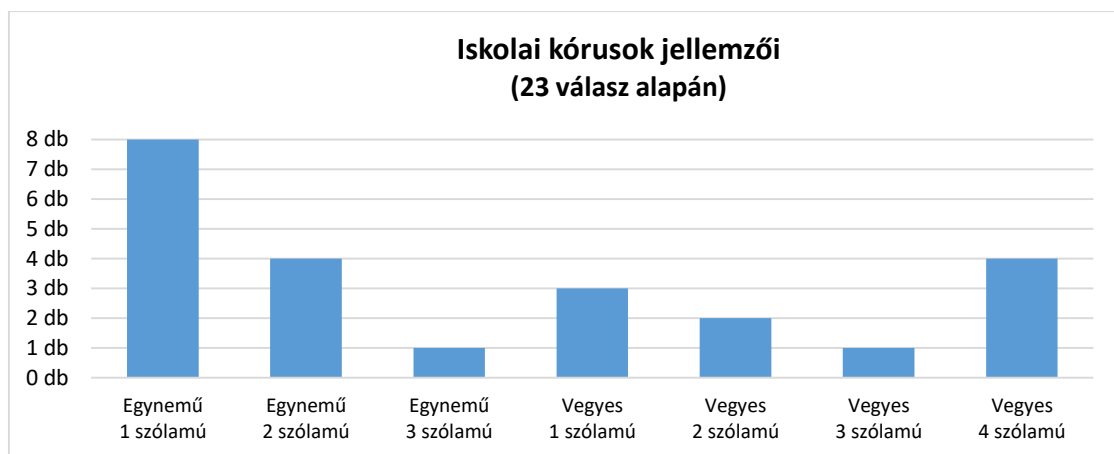
Mind a 7, gimnáziumi képzést folytató intézményben van kórus. A szakközépiskolák felében (4-ből 2-ben) és a kérdőívet kitöltő 2 alapfokú művészetoktatásban érintett iskola egyikében sincs.

9. Milyen összetételű az iskolai kórusok?

29 pedagógus mondta azt, hogy intézményében működik iskolai kórus. Esetükben a továbbiakban rákérdeztünk a kórusok jellemzőire is. 26 kitöltő esetében megtudtuk, hogy a kórusuk Egynemű vagy Vegyeskórus-e.

A kérdőívet kitöltő pedagógusok iskoláinak a felénél kissé nagyobb arányban (58%, 15 fő) fordulnak elő az Egynemű karok, míg a többi helyen Vegyeskarok működnek.

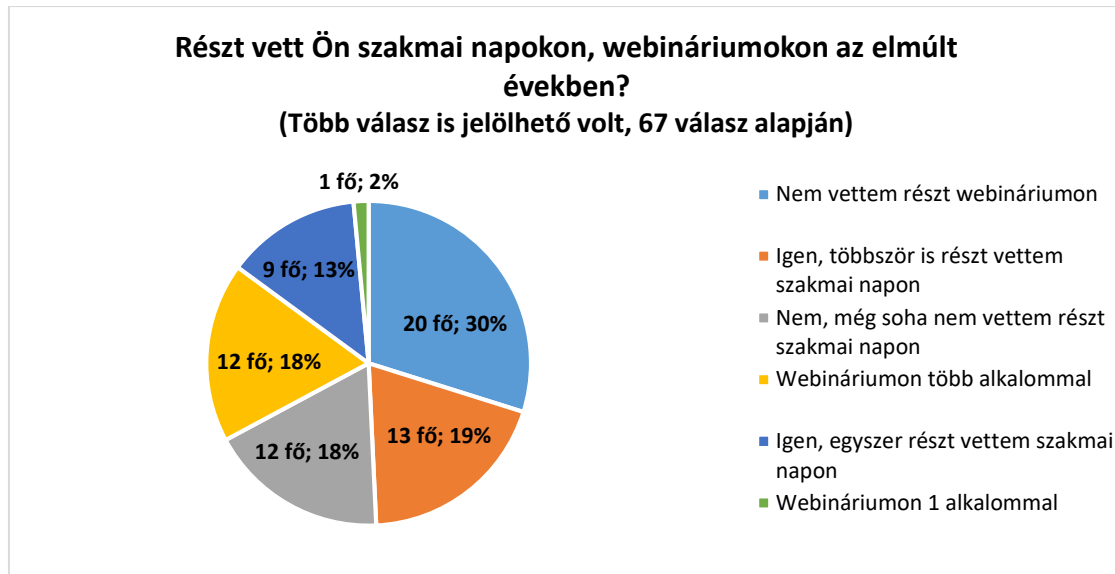

A kórusok szólamára vonatkozó kérdésre 23 válasz érkezett. Ennek alapján az Egynemű kórusokban az 1 és 2 szólamú, a Vegyeskórusokban a 4 szólamúak és az 1 szólamúak fordulnak elő legnagyobb számban.

A kórusok létszámára vonatkozó kérdésre mind az Egynemű, mind a Vegyeskórus esetében 13 válasz érkezett. Az Egyneműkarok esetében a megadott létszám 6 főtől 60 főig terjedt. Az átlagos létszám 32 fő. A Vegyeskaroknál a legalacsonyabb létszám a 14 fő, a legmagasabb létszám az 54 fő. Itt az átlagos létszám 28 főnek adódott.

10. Részt vett Ön szakmai napokon, webináriumokon az elmúlt években? (Több válasz is jelölhető volt)

A 47 kitöltő a továbbképzésekre vonatkozó kérdésre 67 választ jelölt be. 27 fő 1 választ adott meg, 20 fő 2-2 választ.

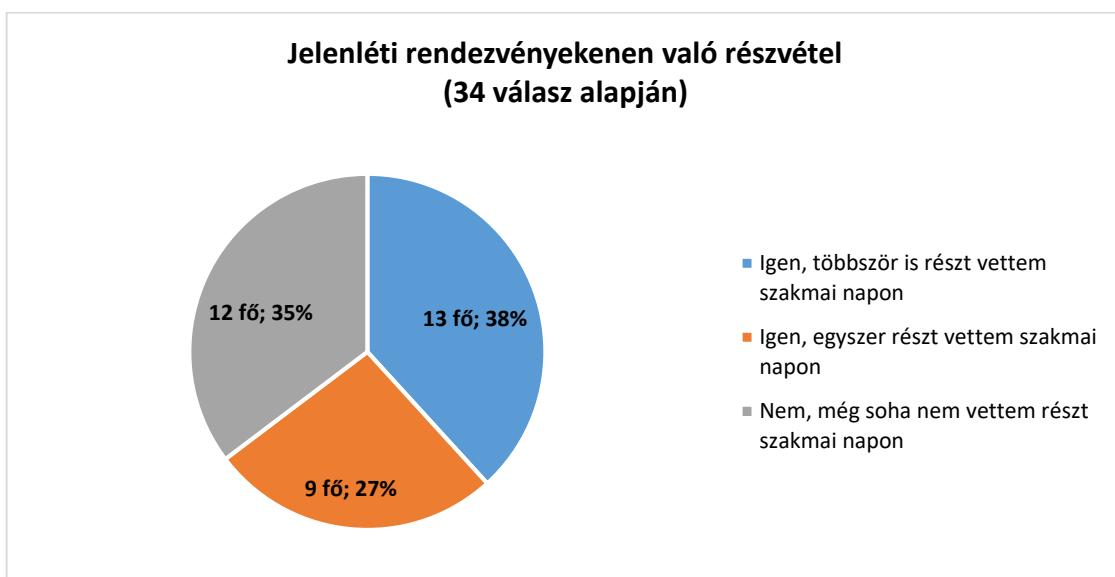

Az összes válaszlehetőség vegyesen tartalmazott webináriumra és jelenléti alkalmakra vonatkozó kérdéseket. A hat kategóriát együtt elemezve azt látjuk, hogy a legnépesebb tábor azoké (a kitöltők csaknem egyharmada), akik az elmúlt években nem vettek részt webináriumon. Őket követi csaknem azonos arányban a szakmai napokon (19%, 13 fő), valamint a webináriumokon több alkalommal is részt vettek (18%, 12 fő) csoportja.

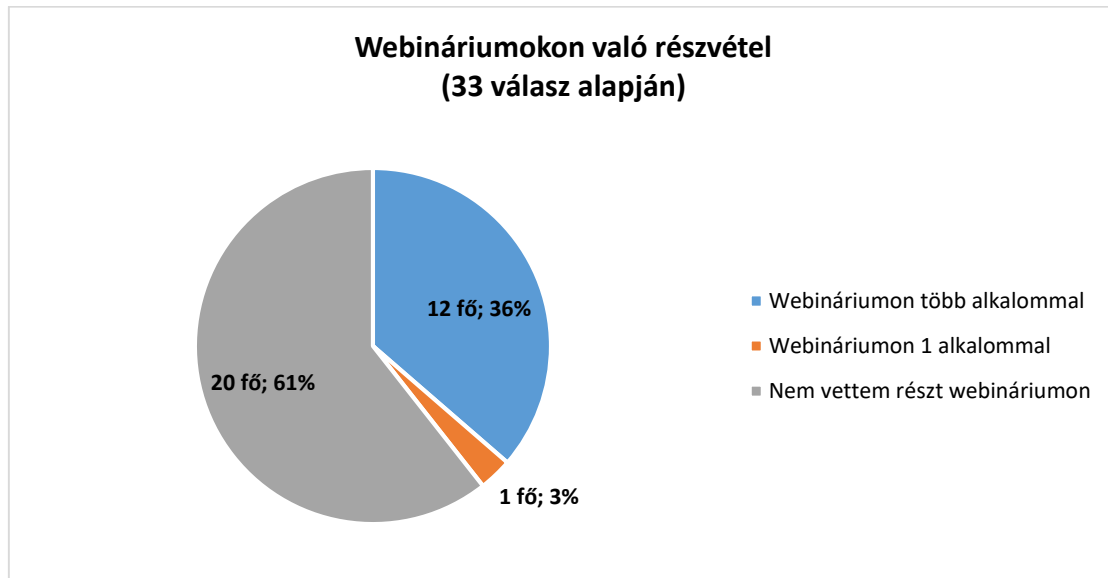
Velük azonos arányban vannak olyan egyházi éneket tanító kollégák is (18%, 12 fő) akik még soha nem vettek részt szakmai napon.

A felsorolt csoportoktól kisebb arányban (13%, 9 fő) fordultak elő olyan pedagógusok, akik egyszer már részt vettek szakmai napon. 1 fő mondta azt, hogy webináriumon már egy alkalommal részt vett.

Megnéztük külön-külön a jelenléti és az online rendezvényeken való részvételt is.

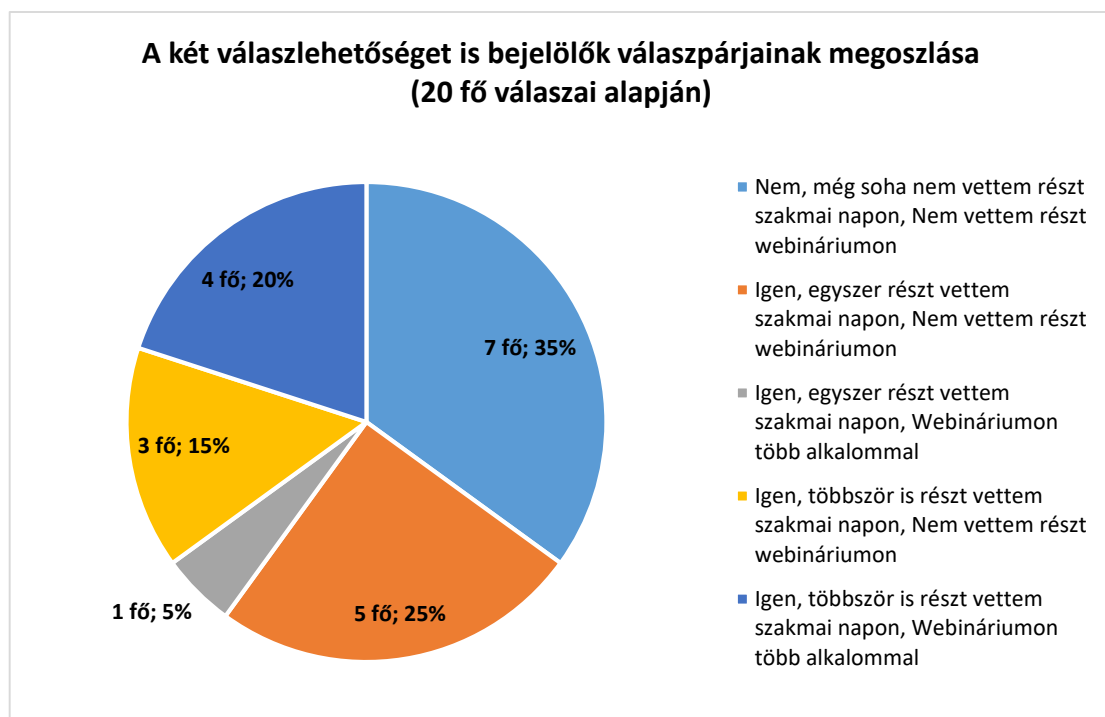
Jelenléti rendezvényre vonatkozóan 34 válasz érkezett. Ezek közel azonos arányban oszlottak meg a három jelenléti rendezvényre vonatkozó válaszlehetőségek között. A válaszadók 38%-a többször is, 27%-a egyszer, míg 35%-a még soha nem vett részt szakmai napon. Összességében a mérleg a legalább már egyszer részt vettek irányába billen (27% és 38% összesen 65%).

A webináriumokon való részvételnél úgy tűnik, hogy aki egyszer egy ilyenben részt vesz, az legközelebb is szívesen jelentkezik, mert a több alkalommal részt vevők aránya (36%, 12 fő) mellett csupán 1 fő volt, aki egy alkalommal vett csak részt webináriumon.

A válaszadók jelentős része, 61%-a (20 fő) soha nem vett részt online alkalmon.

Mivel erre a kérdésre több válasz is bejelölhető volt, így összesítettük a párban járó válaszokat is.

A legtipikusabb válaszpár, ami a kitöltők harmadánál (35%, 7 fő) fordult elő a „Nem, még soha nem vettem részt szakmai napon, Nem vettem részt webináriumon”. Ezt követte a „Igen, egyszer részt vettem szakmai napon, Nem vettem részt webináriumon” 5 fő válaszában (25%). Ez a két válaszpár alapvetően negatív, a rendezvényektől való távolmaradást mutatja. Ez adja a válaszpárok 60%-át.

Az önképzésben, szakmai fejlődésben élenjáró pedagógusokat jelző ”Igen, többször is részt vettem szakmai napon, Webináriumon több alkalommal” válaszpárt 4 fő pedagógus jelölte be.

11. Az Ön tapasztalata szerint jelenleg milyen minőségben és mennyiségben állnak rendelkezésre az alábbiak az egyházzenei oktatás szempontjából? (Jelölje a skálán, ahol az 1 - rossz, az 5 - kiválót jelent!)

A felsorolt területeket 1-től 5-ig terjedő értékkel jellemezték a kitöltők. (Egy érték többször is felhasználható volt.) A kitöltők által adott értékekből átlagot számoltunk.

A véleményezésre kért területek átlagai tág határok között mozogtak, 2,49-től 4,40-ig terjedtek. (Az elméletileg elérhető maximális érték 5,00 volt.)

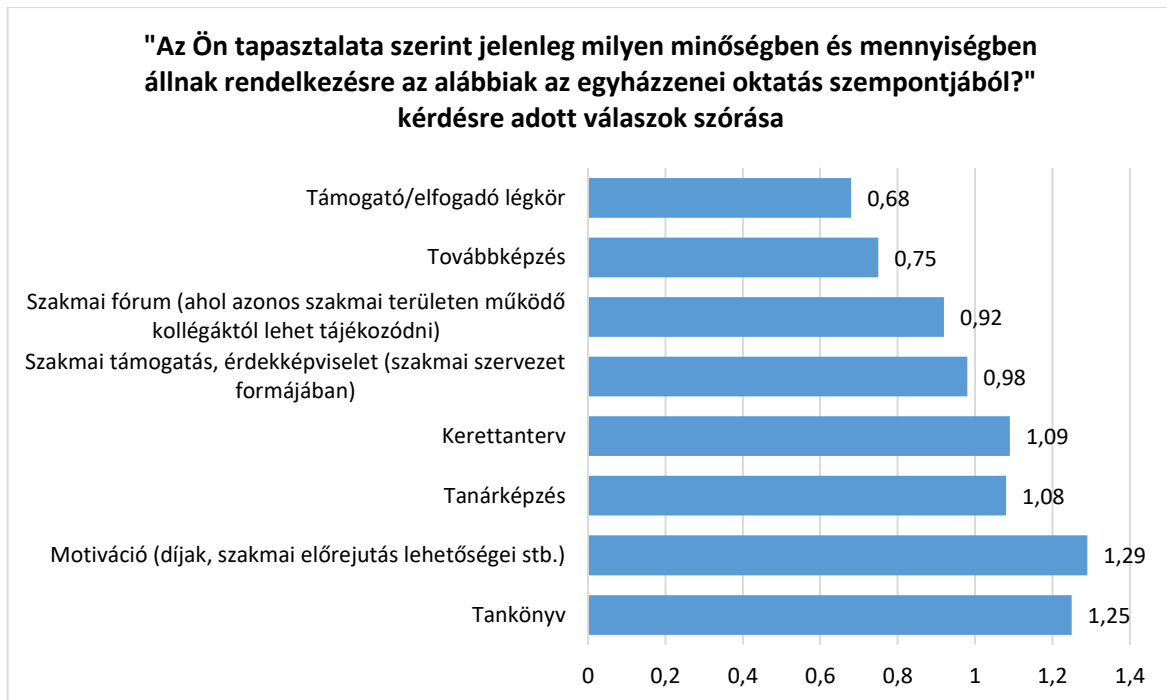
Az átlagok alapján a legelső helyre a „Támogató/elfogadó légkör” (4,40) került. A kitöltők az összesített válaszaik alapján ez a terület valósul meg leginkább.

Ezt követi 4,15-dal a „Továbbképzés” kategória, tehát a továbbképzésekkel, a továbbképzési kínálattal is nagymértékben elégedettek.

A „Szakmai fórum (ahol azonos szakmai területen működő kollégáktól lehet tájékozódni)” közel 4,00-es (3,94) átlagot ért el.

A „Szakmai támogatás, érdekképviselés (szakmai szervezet formájában)”, a „Kerettanterv”, a „Tanárképzés” és a „Motiváció (díjak, szakmai előrelépés lehetőségei stb.)” területek egyre csökkenő értékű, 3,51-3,15-os átlagokat kaptak.

A sort a „Tankönyv” megítélésének átlaga zárja. Ennek értéke a szerény 2,49-nak adódott. Ez az átlagérték már komoly jelzése a tankönyvvel kapcsolatos gondjaiknak.

Megvizsgáltuk az egyes területek szórását is, vagyis hogy az egyes kitöltőktől mennyire eltérő válaszok érkeztek. Az átlaguk szerint elől álló két területnél tapasztaljuk a legkisebb mértékű szórást. (0,68; 0,75). Az első helyen álló területen (Támogató légkör) a 3-as érték volt a legalacsonyabb adott pontszám. A Továbbképzés és a Szakmai fórum területen pedig már megjelentek a 2-es értékek is. A további területeken 1-től 5-ig minden érték előfordult.

A szórások értékének növekedése megegyezik az átlagoknál tapasztalt sorrenddel, vagyis az átlagok szerint a sor végére került „Motiváció” és „Tankönyv” területeknek a legnagyobb a szórása, ezek megítélése a leginkább változó a kitöltő pedagógusok körében.

12. Tegye fontossági sorrendbe, Ön szerint melyik terület fejlesztésére van szükség a magyarországi egyházzenei oktatás javításához?

(1 – legkevésbé fontos; 8 – legfontosabb)

A kötelezően megválaszolandó kérdésben minden kitöltő minden értéket csak egyszer használhatott fel, így tulajdonképpen egy sorrendet állítottak fel, vagyis a legkisebb átlagot kapott területek a leginkább preferáltak, azokon tartják leginkább szükségesnek a jövőbeni változtatásokat, fejlesztéseket.

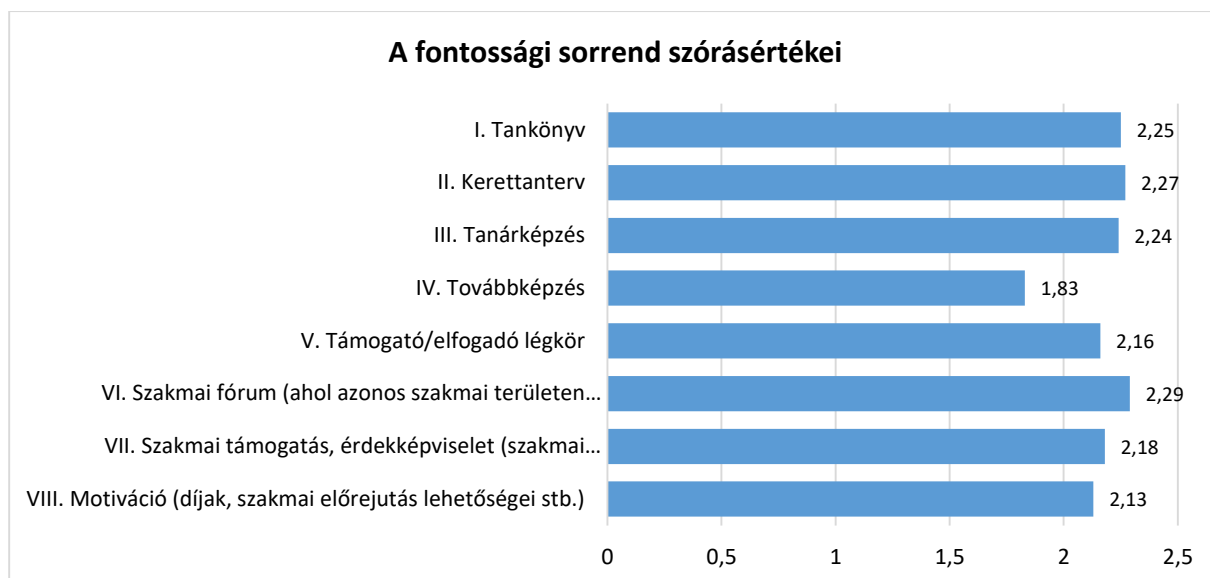
A fejlesztendő területek listájának elején a Tankönyv áll (3,64). Ezt szorosan követi a Kerettanterv és a Tanárképzés (3,83-3,86 átlaggal).

Ezektől némileg elmaradva a IV. és az V. helyre került a Továbbképzés és a Támogató/Elfogadó légkör jövőbeni fejlesztése.

A további helyeken a Szakmai fórumok, a Szakmai támogatás és a Motiváció, díjak állnak (5,36-5,70).

Megjegyzendő, hogy a 11. kérdésben a Szakmai fórum és a Szakmai támogatás területek az ott kapott átlagok alapján a középmezőnyben végeztek, ami egybecseng az itt szintén középmezőnyben elfoglalt helyükkel, vagyis azzal, hogy nem ezek a legszükségesebben fejlesztendő területek.

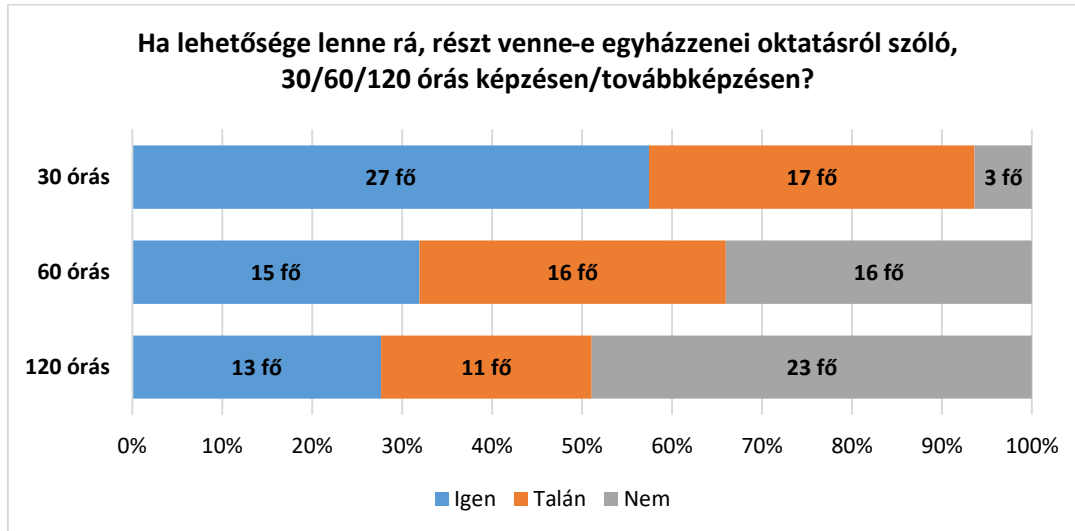
A "Tankönyv" a 11. kérdésben a mennyiségi és minőségi megfelelés tekintetében az utolsó helyre került, érthető módon itt viszont a sor elején áll, mint a legsürgősebben megoldandó probléma.

A fontossági sorrend szerint ábrázoltuk az egyes területek szórásértékeit. A szórások nem mutattak nagy eltéréseket, általában 2,13- 2,29 között változtak. Kivétel a továbbképzésre adott válaszok szórása, ami a többi területtől lényegesen kisebb, 1,83 volt. Ez azt mutatja, hogy ezt a területet ítélték meg legegységesebben a kitöltők. Ez volt az a terület, amelyre általában az 1-8-as skála középső értékeit adták.

13. Ha lehetősége lenne rá, részt venne-e egyházzenei oktatásról szóló, 30/60/120 órás képzésen/továbbképzésen?

Megkérdeztük a kérdőívet kitöltőket arról is, hogy ha lehetőségük adódna rá, részt vennének-e különböző óraszámú egyházi ének képzéseken? A képzéseket 30, 60 és 120 órás időtartamban határoztuk meg. A lehetséges válaszok az Igen/Talán/Nem voltak.

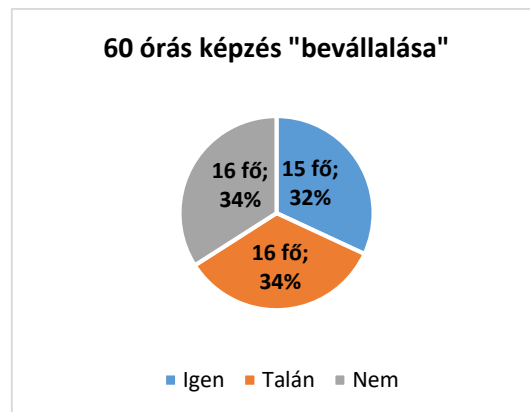
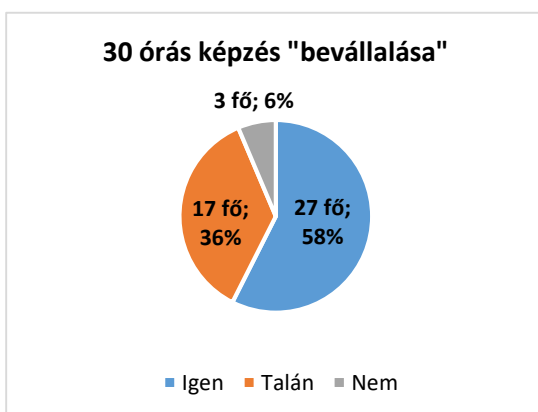

Az eredményeket összesítve azt látjuk, hogy az óraszámok növekedésével egyre csökken a képzésre jelentkezés hajlandósága és egyik óraszámnál sem haladja meg a „biztos” jelentkezők – vagyis az „Igen” választ adók aránya a 60%-ot. Jelentős a „Talán”-t bejelölők aránya, és ez is az óraszám növekedésével csökkenő arányt mutat, bár nem olyan nagymértékben, mint ahogy az „Igen” válaszoknál láttuk.

Az „Igen” válaszoknál a nagy törés a 30 óra után következik be, míg a „Talán” válaszoknál ez áttevődik a 60 óra utánra. Ebből az állapítható meg, hogy a 30 órás képzést „gondolkodás nélkül” bevállalná a kitöltők fele, míg a 120 órás képzés bevállalásán már csak elgondolkodni is csupán 11 fő, a kitöltők 23%-a lenne hajlandó.

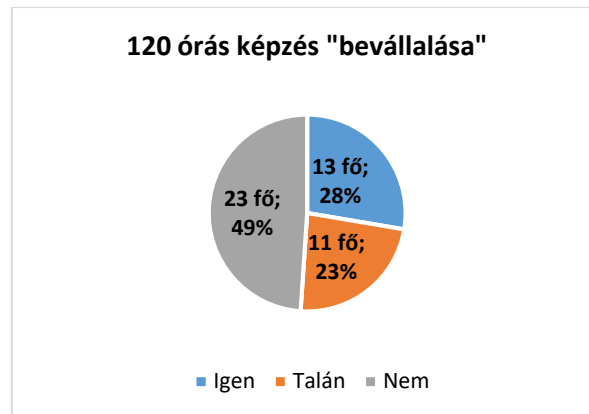
A határozott „Nem”-et mondók aránya az óraszámok növekedésével ugrásszerűen nő. A 30 órás képzést csupán 3 fő (6%) utasítja el határozottan, míg a 60 órás képzésnél arányuk már 34%, a 120 órásnál pedig a megkérdezettek fele (49%) mond erre nemet.

A különböző óraszámú képzések megoszlását az alábbi diagramokon látjuk:

A 30 órás képzést a kitöltők 58%-a vállalná és csupán 6% mondott rá határozott nemet.

A 60 órás képzésnél a három kategória (Igen, Talán, Nem) aránya közel azonos volt. A kitöltők harmada mondott „Igen”-t, másik harmada „Talán”-t és szintén harmaduk „Nem”-et.

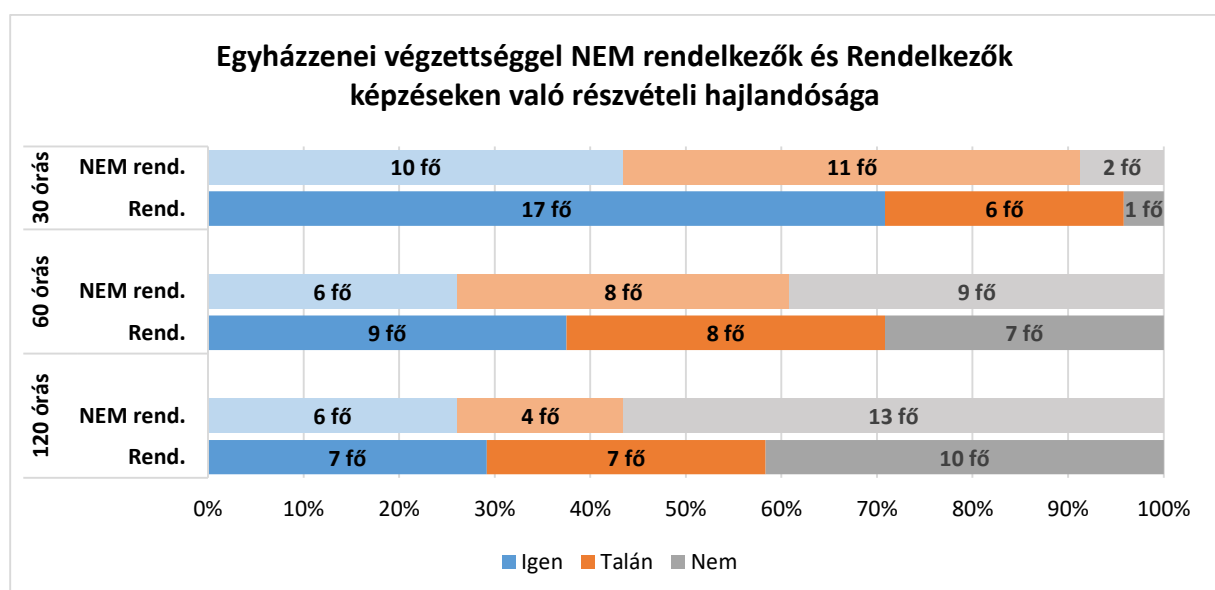
A 120 órás képzés esetében alig tér el a képzést vállalók és a talán vállalók aránya (28% és 23%). A kitöltők fele határozottan elutasítja egy 120 órás képzésen való részvételt.

Itt jegyezzük meg, hogy annál a kérdésnél (12. kérdés) amelyekben azt kértük a kitöltőktől, hogy a felsoroltakat tegyék fontossági sorrendbe aszerint, hogy mennyire szükséges a fejlesztésük a magyarországi egyházzenei oktatás javításához – a „Továbbképzések” a nyolc terület közül az előkelő IV. helyen végzett. Ezt a területet csak a Tankönyv, Kerettanterv és a Tanárképzés előzte meg.

Ehhez a témához kapcsolható a 11. kérdés is, ami úgy szólt, hogy a „Az Ön tapasztalata szerint jelenleg milyen minőségben és mennyiségben állnak rendelkezésre az alábbiak az egyházzenei oktatás szempontjából?”

Itt a Továbbképzés a még előkelőbb 2. helyen végzett, az 5-ös skálán 4,15 átlagot ért el, ami azt jelenti, hogy a kitöltők nagymértékben elégedettek a továbbképzési kínálattal, lehetőségekkel. (Az első helyen 4,40-es átlaggal a „Támogató/elfogadó légkör” állt.)

A kérdőív 2. kérdése rákérdezett a kitöltő pedagógus egyházzenei végzettségére. Ott 23 fő (a kitöltők 43%-a) a „Nincs egyházzenei végzettségem” kategóriát jelölte be. Ez a létszám a kitöltők közel fele volt. Ennek ismeretében adódott, hogy a képzések „bevállalása” kapcsán külön összesítsük az egyházzenei végzettséggel rendelkezők (24 fő) és az egyházzenei végzettséggel NEM rendelkezők (23 fő) válaszait, hasonlítsuk össze a két csoport képzéseken való részvételi hajlandóságát.

A várakozással ellentétben az összesítésben azt látjuk, hogy az egyházzenei végzettséggel nem rendelkezők a már rendelkezőknél sokkal kisebb arányban hajlandók egy képzést „bevállalni”. Ez az eltérés a 30 órás képzések esetében a legnagyobb. A majdnem azonos létszámú csoportokban a végzettséggel rendelkezők közül 17 fő, míg a nem rendelkezők közül csupán 10 fő lenne hajlandó elvégezni egy képzést. A „Talán” választ adók száma (és aránya) is sokkal magasabb a végzettséggel még nem rendelkezők körében.

A 60 órás továbbképzések esetében a végzettséggel nem rendelkezők a 30 órásnál leírtaknál kisebb mértékben ugyan – de szintén kevésbé vállalkoznának egy továbbképzés elvégzésére, mint a végzettséggel már rendelkezők. Itt az egyházzenei végzettséggel nem rendelkezők körében 26% a képzésre igent mondók és 40% a határozottan Nem-et mondók aránya.

A 120 órás képzéseket az egyházzenei végzettséggel nem rendelkezők nagy része határozottan elutasítja. A 23 főből 13 fő, ami több mint az érintettek fele (57%) és további 17% még bizonytalan.

Ezen adatok ismeretében felvetődik a kérdést, hogy aki egyházi éneket tanít, de még nem rendelkezik egyházzenei végzettséggel, ennek mi lehet az oka?

14. Fogalmazza meg javaslatait, észrevételeit a hazai egyházzenei oktatás helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel kapcsolatban!

Végezetül arra kértük a kérdőívet kitöltőket, hogy írják le a témával kapcsolatos javaslataikat, észrevételeiket.

A 47-ből 25 kitöltőtől érkezett válasz. Többségük hosszadalmasan részletezte a fejlesztéssel kapcsolatos elképzeléseit.

A válaszokban megjelenő témák szerint kategóriákat képeztünk. Ezek a következőknek adódtak:

- Kerettanterv, tankönyv (8 hozzászólás)
- Továbbképzés, tapasztalatcsere (4 hozzászólás)
- Énekek, énekeskönyv (3 hozzászólás)
- Segédanyagok, kézikönyvek, tankönyvek (2 hozzászólás)
- Egyéb (4 hozzászólás)
- Szaktanácsadói rendszer (1 hozzászólás)
- „Nincs rálátásom” (3 hozzászólás)

A beérkezett válaszokat ezen kategóriák valamelyikébe besorolva, változatlan formában, kommentár nélkül adjuk közre.

Kerettanterv, tankönyv

1. A kerettantervbe több ifjúsági éneket, kánont kellene beépíteni a gyerekektől távol álló, számukra nehéz nyelvezetű zsoltárok, dicséreték helyett. Más felekezetek énekei közül is lehetne ajánlás a főbb ünnepekhez kapcsolódva. Ezzel kapcsolatban lehetne egy Egyházi ének könyv, hiszen a Református énekeskönyv nagyon sok éneket tartalmaz, aminek csak töredékét tanuljuk meg.
2. Az új énekeskönyvhöz jó lenne új kerettanterv, módszertani ajánlások, digitális adatbázis (óravázlatokkal, jó gyakorlatokkal), hogy mindenki lásson új ötleteket, lehessen még többet egymástól tanulni.
3. Egy kerettantervet, hozzá tartozó tankönyvvel szívesen vennék.
4. Kerettanterv és tankönyv jó lenne.
5. Elsősorban egy, az új énekeskönyvhöz kapcsolódó tankönyvre várunk, mely himnológiai, zenetörténeti, egyháztörténet segédletet ad. Jó lenne egy egységes álláspont a gitáros énekek liturgiai használatával kapcsolatban. Erre az új énekeskönyv megadja a választ, de a gyülekezetek gyakorlata más.
6. Szívesen használnék tankönyvet az egyházi ének órákon. Magam 14 éve tanítom az egyházi ének tantárgyat iskolámban, "régí vágású" pedagógusnak tartom magam, mert szenvedélyesen tanítom a genfi zsoltárokat, gyülekezeti énekeket, és az igényesebb ifjúsági énekeket, népdalzsoltárokat. Nagyon szívesen képezném magam ezen a területen újra, de egyetemi szintű képzésben már nem gondolkodom. Számomra az egyházzene az orgonakísérettel való gyülekezeti éneklést (zsoltárok és dicséreték) jelenti. Magamnak ezen a vonalon való fejlesztést tudom elképzelni. Köszönöm szépen!
7. Jelenleg azt érzem, hogy a kerettanterv ugyan egy logikusan felépített, átgondolt koncepció szerint készült, mégsem épül be a hétköznapi egyházi gyakorlatába. A benne szereplő énekeket én magam nagyon szeretem, de a gyülekezeteinkben ezek közül jó néhány sosem kerül elő. Sajnos az a tapasztalatom, hogy hittan órán sem nagyon énekelnek a kollegák, vagy ha mégis, akkor sem az énekeskönyv énekeit. Így a gyülekezetekbe menve a diákok kisebb eséllyel találkoznak ismert énekekkel. Persze egyet sem tanulnak meg

értelmetlenül, hiszen üzenet és zengő ige mindegyik. Mégis, ha tovább él az ének, mint néhány egyházi énekóra, akkor valószínűbb, hogy beépül a szívbe és az elmébe. Én a kerettantervi énekek mellé gyakran viszek konkrét gyermekénekeket is (mi 3-4. osztályban tanítjuk a tárgyat) és örülök, hogy ebben szabadon választhatok. Úgy érzem, bölcs tanárim rávezettek, hogy megtaláljam az értékes énekeket. Ez viszont egyáltalán nem könnyű, mert hatalmas a kínálat és könnyen el lehet tévedni ebben a kérdésben. Aki "csak" énektanárként tanítja a tárgyat és nem ismeri az egyházzenei irodalmat, ott bizonyára nagyon nehéz lehet a tantárgy lelkületét átadni. Ezért a hitoktatóképzésbe építeném be inkább a rákészülést. Kevesebb plusz "munkával" jár, mint egy világi énektanárt erre "átképezni" és hitelesebb is.

8. Idén kaptam meg az órát, és bár szeretem a kihívásokat, és szeretem a zenét, hatalmas repertoárom van egyházi kortárs és gyülekezeti énekek zsoltárok tekintetében is (ez utóbbiért, hála a hitoktatói végzettségemnek és a 17 év gyülekezeti szolgálatnak), mégis nagy feladatnak és lehetőségnek látom a mai fiatalok életében ezt a heti 1 órát. Nálunk 4-5. osztályban kapott helyet az egyházi ének, amit a lehető legjobb időszaknak tapasztalom a fiatal lelkek útján. Hitoktatóként missziói elhívásom van a fiatalok felé, aminek mindig is szerves része volt a zene (amit az én hitre jutásomban is), ezért hálás vagyok, hogy nincs tanmenet, kerettanterv, tankönyv azonban van szabadság, amit én boldogan töltöm meg a változatosság és üzenet évkörhöz kapcsolódó anyagával, ami a gyerekek számára énekelhető és kedvelt énekanyagot tartalmaz. Teljesen pozitív tapasztalatokról számolhatok be, ez az óra maga a nyugalom szigete, az öröm és felszabadult zenélés, éneklés, ami a testek ellazulás, a léleknek derű, a szellemnek meg ajtónyitógató hatású.

Hitoktatóként tanmenet és tananyagösszeállítás témában írtam a szakdolgozatomat egykor, tudásom és lassan 15 éves alternatív pedagógiákon alapuló tanítói, 20 éves hitoktatói tapasztalatom megerősít abban a mit csinállok. Szívesen felajánlom a segítségemet egy jövőbeli szakmai együttműködésre, ami a kerettantervet, tanmenetet, tankönyvet illeti. Örömmel lennék ennek a szakmai együtt gondolkodó alkotó társaságnak a tagja.

Továbbképzés, tapasztalatcsere

1. Véleményem szerint az alapoknál kell kezdeni: továbbképzés óvoda pedagógusoknak, tanítóknak, felsős,- és gimnáziumi énektanároknak számára. (Főleg az új énekeskönyv kapcsán.) A második kör kántoroknak hitoktatóknak szólhatna. És végül gyülekezeti nap keretében református gyülekezeti tagok számára új énekeskönyv tanítás. Lehetne új énekeskönyvi koncerteket tartani, kórusok bevonásával egy és több szólamban, orgona feldolgozásokkal. A kántorképzésre nagyobb hangsúlyt fektetni. (Például a miskolci újracsapása, ide tanító hitoktató kollégák részvételére is lehetne számítani.) Szívesen látnék egyházi ének tankönyvet, különböző korosztályokra lebontva.
2. Néhány éve részt vettem egy több napos továbbképzésen Nagykőrösön. Szakmailag és emberileg is remek volt, ezúton is köszönöm a szervezőknek! :) Viszont nagyon sokba került! Több érdeklődő kollégám is ezért nem tudott jönni!! Az iskolák továbbképzési kereteiket nem az énektanáraikra "fecsérik" sajnos!! Fontos lenne, hogy nagyon olcsók legyenek ezek a továbbképzések.
3. A továbbképző elvégzése nagyon hasznos volt számomra. Az ott résztvevő kollégákkal azóta is tartom a kapcsolatot. A szakmai napokon, webináriumokon is adódik lehetőség a szakmai fejlődéshez. Köszönöm szépen Mórocz Ildikó Következetes, kitartó szakmai munkáját!
4. Személyes megélés, találkozás kollégákkal. Tapasztalatcsere.

Énekek, énekeskönyv

1. Az új énekeskönyv megjelenésével változtatnak-e a megtanítandó énekek listáján?
2. Örülök az új énekeskönyvnek ez egy jó tankönyv is.
3. Nem vagyok kompetens szakmailag, így nem tudok javasolni, csak amit közvetlen környezetemben megújítandónak gondolok: a dallamok átritizálásával vagy kisebb változtatásával-kiegészítésével (pl. refrén) közelebb kellene vinni a gyerekekhez az egyházzent (Jó próbálkozások már fellelhetők a youtube-n is, szerintem követendők!)

Segédanyagok, kézikönyvek, tankönyvek

1. Szükség lenne kézzel fogható elméleti anyagra, módszertani kézikönyvre, digitális oktatási segédanyagra, online képzésekre.
2. Szívesen forgatnánk egy a tanórákhoz segítségül szolgáló, egyházzenei oktatást segítő tanári kézikönyvet.

Egyéb

1. Nem jut mindenhová képzett kollega, vagy képzett, de nincs megfelelő állás. Körzetek létrehozása több intézmény bevonásával.
2. Szerintem egyelőre az egyházi intézményekben sincs akkora "tétje" ennek a tantárgynak, hogy az eléggé motiválná a gyerekeket. A klasszikus egyházi éneklés elég távol áll a mai fiataloktól, így nagyon nehéz az egyházi ének tanárok dolga. Szerintem iskolai zenekar(ok) létrehozása, az énekek modern, hangszeres feldolgozása lehetne motiválóbb az egyházi éneket illetően.
3. Az egyházzenei oktatás mellett szükség lenne helyre tenni az iskolai éneklést is, hogy ne zenetörténet és szolfézs legyen, hanem élmény
4. A fejlesztési lehetőségek terén a webináriumok nagyon jó irány, az oktatás részén sajnos, nem a nagyon lehet a tervezett szerint haladni, hiszen "hozott anyagból" dolgozunk. Szakközépiskolában tanítok itt a gyerekek már jócskán kamaszok, így nem mernek egymás előtt énekelni, nehéz velük haladni, leginkább szakmát jönnek ide tanulni, nem érdekli őket az ének tanulás főleg, úgy hogy a 4 éves képzés alatt csak 1 évig van nekik egyházi ének. Ez mutatja az is, hogy a kórusra való jelentkezés létszáma nagyon csekély. Nagyon nehéz az egyébként is leterhelt mai fiatalokat, kamaszokat plusz munkára bírni. Talán esetleg lehetne az órarendjükbe beintegrálni a kórus munkát. Azt gondolom, leginkább általános iskolában kellene megalapozni (megszerettetni) az éneklést.

Szaktanácsadói rendszer

1. Szaktanácsadói rendszer kiépítése

Nincs rálátásom

1. Nincs elég rálátásom, hogy véleményt tudjak mondani. Ebben az évben kezdtem el egyházi éneket tanítani- óraadóként.
2. Külön javaslatom nincs, hiszen még egy tanéve sem tanítok egyházi éneket. Sajnos, a webináriumokon nem tudtam részt venni. Minden nap, délután 16 óráig van teendőm, fejlesztős foglalkozások, napközi az iskolában. Pedig érdekesek voltak. Lenne mód arra, hogy ezeket időnként 17 órától tartásák? Vagy rögzíteni az előadást, és egy másik csatlakozási lehetőségen 17 órától megnézni?
3. Harmadik éve tanítok egyházi éneket iskolánkban, sajnos nincs tapasztalatom arról, hogy más iskolában hogy működik az egyházzenei oktatás, nincs rálátásom erre a helyzetre.

Melléklet:

Tisztelt Kolléga!

Az egyházi ének tantárgy és kerettantervének fejlesztése, a tantárgy képzési hátterének kialakítása fontos és aktuális feladata egyházi köznevelésünknek.

Kérjük, hogy az alábbi kérdőív kitöltésével segítse a tartalmi és szervezeti fejlesztés munkáját. Személyes adatainak megadása önkéntes, az adataikat megadó kollegákkal a fejlesztés során továbbra is kapcsolatban maradhatunk.

Együttműködését köszönjük!

Áldás, békesség!

Reformatus Pedagógiai Intézet

Szakmai kapcsolattartó:

Mórocz Ildikó, ének-zene tantárgygondozó, pedagógiai előadó

morocz.ildiko@reformatus.hu

06-30-485-4235

Ha a jövőben a Reformatus Pedagógiai Intézet segítségével kapcsolatot akar tartani az egyházi énektanárok szakmai közösségével, akkor kérjük, adja meg az alábbi adatait:

Neve:

Munkahelye:

E-mail címe:

Telefonos elérhetősége:

1. Milyen szintű PEDAGÓGUSI végzettsége van Önnek, mint az intézményben az egyházi ének oktatását végző kollégának? (Több válasz is jelölhető)

Főiskolai (BA) szintű tanítói

Főiskolai (BA) szintű ének-zene tanári

Egyetemi (MA) szintű ének-zene tanári

Főiskolai (BA) szintű karvezetői

Egyetemi (MA) szintű karvezetői

Főiskolai (BA) szintű hangszeres zenetanári

Egyetemi (MA) szintű hangszeres zenetanári

Főiskolai (BA) szintű hitoktatói

Egyetemi szintű (MA) vallástanári

Nincs pedagógiai végzettségem

Egyéb pedagógusi végzettség, éspedig....

2. Milyen szintű EGYHÁZZENEI végzettsége van Önnek, mint az intézményben az egyházzenei oktatást végző kollégának? (Több válasz is jelölhető)

Kántorképesítő vizsga

Főiskolai (BA) szintű egyházzenei (kántor)

Egyetemi (MA) szintű egyházzenei

Doktori fokozattal rendelkezik egyházzenei területen

60 órás akkreditált protestáns ének továbbképzés

120 órás akkreditált protestáns ének továbbképzés

Nincs egyházzenei végzettségem

- 3. Milyen intézménytípusban tanít?
(Összetett intézmény esetén több választ is lehet jelölni)**
- Általános iskola
 - Alapfokú művészeti iskola
 - Gimnázium
 - Szakközépiskola
 - Felnőttoktatás
- 4. Szakmai gyakorlati ideje**
- 0-5 év
 - 6-10 év
 - 11-15 év
 - 16-20 év
 - 21-25 év
 - több mint 25 év
- 5. Szerepel-e az ének tanítás illetve a kórusvezetés az Ön vagy az erre kijelölt kollégája munkaköri leírásában?**
- Igen
 - Nem
 - Nem tudok róla
- 6. Milyen zenei repertoár fordul elő az Ön intézményének egyházzenei gyakorlatában?
(Az előfordulás gyakoriságát jelölje egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 – soha, az 5 – mindig értéket jelenti.)**
- Gyülekezeti ének
 - Genfi zsoltár
 - Szertartási ének (graduál)
 - Többszólamú éneklés
 - Taizéi ének
 - Modern stílusú gitáros ének
- 7. Felkészítő tanára-e Ön a zsoltáreneklő-, népének-, népdal vagy éneklő versenynek?
(Több válasz is jelölhető)**
- Béres verseny – Budapest
 - Karácsony Sándor – Kispest
 - Csenki verseny – Mezőtúr
 - Zsoltáreneklő verseny – Balatonfüred
 - Csomasz Tóth Kálmán egyházi énekverseny – Felsőzsolca
 - Egyházi népének verseny – Szentés
 - Egyéb (nevezze meg)
- 8. Működik az Ön Intézményében iskolai kórus?**
- Igen
 - Nem
- 9. Ha igen, az milyen létszámú és milyen összetételű?
(Több válasz is jelölhető)**
- Egyneműkar, létszáma fő
 - Vegyeskar, létszáma fő
 - 1 szólamú

- 2 szólamú
- 3 szólamú
- 4 szólamú

**10. Részt vett Ön szakmai napokon, webináriumokon az elmúlt években?
(Több válasz is jelölhető)**

- Igen, többször is részt vettem szakmai napon
- Igen, egyszer részt vettem szakmai napon
- Nem, még soha nem vettem részt szakmai napon
- Webináriumon 1 alkalommal
- Webináriumon több alkalommal
- Nem vettem részt webináriumon

**11. Az Ön tapasztalata szerint jelenleg milyen minőségben és mennyiségben állnak rendelkezésre az alábbiak az egyházzenei oktatás szempontjából?
(Jelölje a skálán, ahol az 1 - rossz, az 5 – kiválót jelent!)**

- Tanárképzés
- Kerettanterv
- Tankönyv
- Továbbképzés
- Támogató/elfogadó légkör
- Motiváció (díjak, szakmai előrejutás lehetőségei stb.)
- Szakmai támogatás, érdekképviselés (szakmai szervezet formájában)
- Szakmai fórum (ahol azonos szakmai területen működő kollégáktól lehet tájékozódni)

12. Tegye fontossági sorrendbe, Ön szerint melyik terület fejlesztésére van szükség a magyarországi egyházzenei oktatás javításához? (1 – legfontosabb; 8 – legkevésbé fontos)

- Tanárképzés
- Kerettanterv
- Tankönyv
- Továbbképzés
- Támogató/elfogadó légkör
- Motiváció (díjak, szakmai előrejutás lehetőségei stb.)
- Szakmai támogatás, érdekképviselés (szakmai szervezet formájában)
- Szakmai fórum (ahol azonos szakmai területen működő kollégáktól lehet tájékozódni)

13. Ha lehetősége lenne rá, részt venne-e egyházzenei oktatásról szóló, 30/60/120 órás képzésen/továbbképzésen? (Igen/Nem/Talán)

30 órás	60 órás	120 órás

14. Fogalmazza meg javaslatait, észrevételeit a hazai egyházzenei oktatás helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel kapcsolatban!